

GLAS

SLOVENSKE KULTURNE AKCIJE

L. XIII. 1-2

VOCERO DE LA CULTURA ESLOVENA

15. 2. 1966

NAPREJ V NOVI LETNIK

"Glas" prihaja med svoje naročnike, prijatelje in bravce v novi obliki; nekoliko je povečan z namenom, da bo še bolj kos svoji kulturno informativni funkciji, ne malo pa je tudi naš namen pokazati, kako nam sodobnost ne dopušča, da bi ostajali na ustaljenih mejah nepremičnosti — naš čas je prepoln dinamičnosti in kdor danes dogodke opazuje samo ob strani ali iz varnega zapečja, bo kmalu ostal sam in se bo nazadnje prepozno spomnil, da je šlo celo desetletje že mimo njega.

Ko se je Slovenska kulturna akcija ustanovljala, nikdo ni mislil na potrebo lastnega založniškega vestnika ali glasila. Res moramo biti hvaležni okolnostim, ki so nas takoj prisilile, da smo GLAS ustanovili in da se je po splošni sodbi zelo dobro obnesel in lepo opravljal svojo nalogo. Z našim glasilom je bilo tako, kakor z ustanovitvijo naše ustanove. Nikdo dejansko ni vedel, kako daleč bomo mogli iti in kaj vse bomo morali zagrabiti. Gnalo nas je le veliko poželenje biti v skladu s tokom časa na kulturnem polju, hkrati pa vse delo opravljati tako, da bomo služili skupni blaginji slovenstva — kulturni delavci smo pač želeli biti zvesti samim sebi na našem polju. Kakor se je v SKA zbrala skupina kulturnih delavcev in — verjetno prvič v slovenski zgodovini — sama vzela urejanje svojega dela v svoje roke, tako se je tudi pri našem glasilu, ki sedaj srečno stopa v novo leto v novi obleki, opazilo, zakaj je nastalo: Naš narod raste v svojo polnoletnost na vseh poljih in če je viden velik napredek na javnem in verskem polju, ni moglo priti do zastoja na kulturnem in umetnostnem. Še več: kulturni periodični tedniki so pri velikih narodih nastali takrat, ko je narod res dosegel poseben višek v svojem razvoju (pri Francozih jih je cela kopica, dočim jih je npr. pri Nemcih še bore malo). Naš list je bil res samo droben po obsegu in velikosti, vendar se mu je videlo, da po vsebini in drznosti pobud ni zaostajal za dogodki in pobudami pri drugih, večjih in bogatejših narodih. Če smo z listom dosegli uspeh v aktivnosti slovenske emigracije, potem gre glavni delež piscem, urednikom in upravnikom in smo jim dolžni vso zahvalo.

List se od svoje že ustaljene smeri ne bo oddaljil. Še vedno mu bo manjkalo prostora, da bi nudil, kar bo imel na razpolago; vendar se bo pri tem držal dosedanjih izkušenj in spoznanj. Naš čas nosi znake neznanse naglice in vrtoglavosti, včasih se poraja vtis, da bo pomendran, kdor ne bo znal teči... Ponekod mislijo, da je novi čas poln nosnosti in se bo zadušil, kdor v vrenju ne bo dovolj glasen. In vendar nas zgodovina uči, da je kulturnemu ustvarjanju zmanjkalo virov, ako je podleglo geslom enodnevnosti. Res je: civilizacija brzi z blazno naglico, toda perspektive kulturnemu delu so se razširile, če se je znalo ohranjati v zakladnicah svojih noiranjih kamric. Nazadnje se bo izkazalo, da ni bilo nič zamujeno, ker se je morala civilizacija ravnati po urniku kulture in ne obratno.

Razklani smo na dvoje: doma bo na kulturnem polju obstalo, kar bo zvesto duhovnim silnicam slovenstva, med nami se trudimo ohranjati korak s kulturnim valovanjem v svetu in zgraditi, kar bo v skladu s silnicami vsega slovenstva. Na kulturnem polju moramo biti dejansko usodi hvaležni, da nam je z življenjem v svetu odprla široka polja za delo v svobodi. Te dni je izšla naša šestdeseta publikacija; število naših dosedanjih

„POLETJE V MOSKVI“

Moskovski proces proti pisateljema Sinjavskemu in Danijelu je spet usmeril pozornost na to, kakšna je svoboda literarnega ustvarjavnega v komunistični državi. Dočim se je ponekod na zapadu začelo sproščeno oznanjati, da se je kolumnizem zelo razvil in se odprl tistim, ki baje prav umevajo vesoljnost, se prav iz teh dogodkov ponujajo zgledi, kakšna bi mogla biti taka koeksistenca, ki je za nekatere edina pot progresivnosti. Naš list je že poročal o aferi Mihajla Mihajlova, profesorja v Zadru, ki je v belgrajskem Ninu objavil dve poglavji svojih vtisov z obiska v Moskvi. Tretji del že ni smel več iziti, ker je sovjetska ambasada v Belgradu protestirala. Pač pa je neka založba v New Yorku izdala vse tri dele v knjigi, ki nosi gornji naslov. Mihajlo Mihajlov je bil doma obsojen, vendar je vložil prozivo, o katerem bo sedaj sklepalo sodišče v Ljubljani, določeno za razpravo o reviziji. Iz tretjega dela — iz prvih dveh smo namreč že objavili nekaj odstavkov, povzemamo:

„Mnogo se je govorilo, da se je razmerje med komunizmom in pravoslavno Cerkvijo zboljšalo. Po Stalinski smrti so se odprla vrata za dialog... Na zapadu že uvajajo 'dialog med marksisti in kristjani'... Dasi se inozemski turisti v Moskvi ne smejo oddaljiti več kot 30 km, so meni dovolili, da sem šel obiskat samostan Zagorsk, ki je 70 km daleč. Skupine turistov smejo tja samo s posebnim dovoljenjem in v spremstvu uradnih zastopnikov. Samostan ima več poslopij, ker je tam osrednje rusko bogoslovje. Sredi naselja so oblasti zapolnile nekaj cerkvenih poslopij, kjer so namestili državni ateistični muzej. Z vseh strani Rusije prihajajo romarji in dvanajst cerkva je vedno polnih. Gredo pa tudi na ogled ateističnega muzeja, ki pa je tak, da gotovo nikogar ne bo oropal vere. Videl sem ljudi, ki so se vidno zgražali, in celo taki, ki se nikdar niso prekrizali, so se pred razstavljenimi grdobijami reševali z znamenjem križa po pravoslavnem običaju. Ker oblasti ovirajo sleherno resno versko vzgojo, se med ljudmi širijo verske sekte, zlasti baptisti. Plenum partije je moral sklicati dvoje zasedanj, kjer so preučevali, kako preprečiti širjenje verskega razpoloženja med delavstvom po tovarnah... Pred dve mi leti so izdelali poseben načrt za versko prevzgojo prebivalstva. Strankini zaupniki so morali ugotoviti, kdo se še zanima za vero — ali zahaja v cerkev, in potem so mu vsilili dva ali tri, da so ga začeli prevzgojati. Hodili so z njim na delo, v klub, celo na dom so prišli. Iljišev je pri tem prekosil celo Stalina. Res so bila leta pod Stalinom najbolj mučna, vendar niti pod njim niso segali po sredstvih 'osebne prevzgoje'... Leta 1964 je centralni komite na Iljišev predlog sprejel uvedbo pouka ateizma v vseh razredih srednje šole in na univerzah. Ves ta

boj ne velja samo zatiranju vere, marveč stremi tudi za tem, da bi vsem onemogočili možnost za osebno presojo... Kioski po vseh ulicah so polni brezbožnega tiska. Tam prodajajo knjige Evangelij za zabavo, Biblija za smeh in šalo, Ali je Bog?, Kristus laže... Res pa je, da je uspeh pogosto prav nasproten. Komsomolskaja pravda je morala objaviti novico, da je z nekega srednješolskega zavoda deset deklet ušlo v samostan... Uboga dekleta so najbrž imela za učitelja enega izmed takih brezbožnikov."

Oblasti ne razvijajo propagande samo proti krščanstvu — antisemitstvo je v polnem razmahu: „Komaj sem prestopil mejo Sovjetske zveze, sem opazil, kako je z Židi. Ko so naš belgrajski vagon priklopili na ruski vlak, sem se sprehodil skozi ves vlak, da bi si nabral prve vtise. Šel sem tudi skozi jedilni voz in sem takoj opazil, da me čudno gledajo. Že pravič sem slišal čudne besede, toda ko sem šel drugič mimo, je pri mizi nekdo vzkliknil in pokazal name: Poglejte ga, Žida, kako izzivalno se spreha...“

„Zanimivo zgodbo sem slišal v Moskvi in Leningradu, kako je bilo v dneh madžarske revolucije v letu 1956. Leningrajski akademiki so šli demonstrirati pred Zimsko palačo in vzklikali: Roke proč od Madžarske!... Obsojamo intervencijo v madžarske zadeve! Res je, da so vsi demonstranti potem takoj izginiti iz univerze in iz mesta... Zanimal sem se za delavske plače. Povprečno zasluži delavec 60 rubljev na mesec, kar bi zadoščalo za nakup dveh parov čevljev... Vodilni uradniki pri vladi uti na vodstvu podjetij pa prejema 500 do 600 rubljev, s čemer si morejo kupiti mesečno več televizijskih aparatov... Najbolj krivičen je sistem takomimeno-vanih 'zaprtih šol'. V vsakem večjem mestu je taka šola, kjer poučujejo v treh tujih jezikih. Načelno sme v šolo vsak dijak, a pri vpisovanju imajo prednost sinovi višjih partijskih funkcionarjev.“

„Kam gre razvoj? Uredništva revij in knjižnih založb so polna zgodb o trpljenju po koncentracijskih taboriščih na severu Rusije in v Sibiriji. Po Stalinovi smrti so jih začeli ukinjati, toda intelektualci so prepolni grozot in sedaj se vrste knjige s popisom prestanih grozot... po koncentracijskih taboriščih je bilo šest do osem milijonov pripornikov in ker so se književniki morali odzvati klicu vesti in o njih pisati, so jih začeli preganjati... Pesnik Majakovskij je že napovedal tretjo revolucijo... in do te bo moralo priti, ker se ljudje zavedajo, da težiče življenja ni v gospodarskem in socialnem napredku, ampak v umskem in duhovnem očiščenju človeštva.“

Na koncu so tudi pontatili pisem, ki jih je Mihajlov pisal glavnemu uredniku belgrajskega Nana. Ko protestira zaradi odstavitev urednika Kola, Saše Veresa, ker je objavil njegov članek „Dostojevski in naš čas“, pravi: „V

ZBORNİK SVOBODNE SLOVENIJE 1966. (Uredili Miloš Stare, Joško Krošelj, Pavel Fajdiga, Slavimir Batagelj. Ovitek Bare Remčeve. 405 strani). Knjga prinaša spet nove stvaritve in obilo gradiva. Del tega se nanaša na polpreteklost, drugi del analizira sodobnost (nekatoliške veroizpovedi v komunistični Jugoslaviji, referate 8. kongresa ZKJ, titovsko gospodarstvo). Oboje je predmet razpravljanja v temeljitem spisu dr. Antona Podstenarja Boj slovenske manjšine v krški škofiji na Koroškem. Avstrija za verski pouk otrok v slovenščini. Objavljeno je nadaljevanje v naslednjem Zborniku. Razpravo bi morali prevesti ne le v nemščino, ampak tudi v druge svetovne jezike. — Nazaj in naprej je odprt pogled tudi pisem ankete o ciljih slovenske narodne politike. Uredništvo jo je postavilo na tale vprašanja: Kakšni so objektivni konstantni cilji (težnje) slov. naroda in kakšni morajo biti cilji slov. naroda politike v luči slov. zgodovine... in geopolitičnega položaja našega naroda? Kako si zamišljate državopravni položaj in odnos Slovenije v bodočnosti? Kako priti do tega cilja? — Zbornik prinaša krajša poročila o Slovencih na Koroškem in Primorskem in o izseljenčih v Kanadi. Zdravko Novak nadaljuje z bibliografijo v zamejstvu in izseljenstvu. O naši aktivnosti in prireditvah ob dvajsetletnici 1945-65 je najti tri besede in pohvalo mladini. Več je o drugih spominskih praznovah. Za 100-letnico J. E. Kreka je dr. Brumen zbral spise in odlomke, ki osvetljujejo velikega pokojnika z raznih strani. Med 17 avtorji pa ni pisca edine monografije o Kreku — R. Jurčeca. Dr. Korošcu je za 25-letnico smrti posvečenih 8 člankov, največ o njegovi internaciji. Nadaljuje se predstavljanje naših sodobnikov, ki so se uveljavili v svetu. To pot beremo o dr. inž. Vojmiru Bratini, strokovnjaku za razna področja moderne fizike; o Franji Golobovi in njenih velikih uspehih doma in v svetu; France Gorše je napisal avtobiografijo in poglede na svoje delo in sodobno umetnost v ZDA in doma; o delu na razstavah Bare Remčeve govori Tine Debeláak. — „V spoštljiv spomin“ so osmrtnice msgr. Hladniku, p. Prešernu, msgr. Premrlu, inž. Mozetiču in Jazbecu. — Lepo besedo sta prispevala K. Mauser v znamenju spominov (kratko prozo in 3 pesmi) in M. Šoukalova v znamenju skrivnosti (4 pesmi), iz likovne umetnosti pa prinaša Zbornik reprodukcije del — v raznih tehnikah — Bare Remec, F. Goršeta, F. Ahčina, I. Bukovca, A. Makeka, M. Zupančiča in J. Vodlana. Dobrodošel je kratek komentar M. Marolta. — V zaglavju Naši gorniki sodelujeta z lepo ilustriranim poročiloma J. Skvarča in takrat še tako živi in bistri T. Kralj. — Zbornik spet zaključuje J. Hafner (Prva reportaža z Marsa). — N. M.

SRBŠČINA V LJUBLJANI

(ODKRITA BESEDA O NELJUBEM POJAVU)

Decembrska številka Sodobnosti (XIII, 12) objavlja:

V zadnjem času me večkrat ustavijo na ulici resni in poštenu znanec ter pripovedujejo o incidentih, kakršnih ne bi pričakoval nihče v Ljubljani, najmanj pa tisti, ki verujejo v zgodovinsko vlogo in realni pomen jugoslovanske skupnosti. Tako so pred nekaj dnevi v dveh trgovinah na Titovi cesti ljudje, ki so verjetno doma iz SR Srbije, nastopili zelo arogantno nasproti prodajalkam, ker so jim odgovarjale v slovenščini. Pri tem so z žaljivimi besedami kazali zaničevanje do našega jezika in izrekli šovinistično mnenje, da je srbohrvaščina edini uradni jezik v Jugoslaviji. O podobnih nastopih nekaterih izzivalcev, ki skušajo posnemati vlogo nekdanjih agitatorjev "herrenvolka", pripovedujejo tudi uslužbenci gostinskih lokalov.

prireditve ne bo daleč od številke dvesto in trajno vrednost bodo ohranila dela naših umetnikov in znanstvenih ustvarjalcev.. Naš list je vse te dogodke spremljal, a ni bil sam, ker ga je spremljala in podpirala ljubezen vseh, ki so ga z veseljem jemali v roke, prebirali in širili. V novi obleki ne stopa v novi letnik čisto sam — spremlja nas val mladosti in dinamičnega zagona vseh, ki so že z nami, mnogi pa se nam bodo še pridružili. Sleherna pridobitev lista ali naše ustanove je hkrati pridobitev cele naše skupnosti — nas v emigraciji, pa tudi tistih, ki jim v domovini pride naše glasilo v roke.

Pa še nekaj: navduševanje bo kmalu shlapelo, če ne bo pravega odmeva. Vemo, da nam za duhovno usmerjenost nikjer ne bo ovir — vendar moramo biti tudi mi stvarni in zreti stvarnosti v oči. GLAS prihaja med naročnike, vključen je v naročnino; zelo mnogi pa ga prejema brezplačno — dasi je veliko število takih, ki potem radi prostovoljno darujejo za naš tiskovni sklad. V težkih gospodarskih razmerah je povečanje lista tvegana stvar. Pogum nam daje dejstvo, da ni bilo številke, kjer ne bi bilo rubrike: za tiskovni sklad GLASA so darovali... Ni bila vedno velika, toda bila je — in njen uspeh ni bil majhen. Vemo, da nam bodo ostali vsi zvesti in da bo list okrepljen opravljal svojo nalogo, ker vemo, da ne bomo nikdar ostali brez te rubrike. — Pokažimo, da se ne motimo — mi v idealizmu, Vi pa v razumevanju in podpori.

Edini argument, ki ga slišimo ob takih pritožbah, je to, da gre za nekulturne posameznike, za primitivce, ki niso doumeli resnične narave jugoslovanstva. Dejansko pa so ti zares nekulturni izbruhi zaničevanja do slovenskega jezika in naše kulturne avtonomnosti samo najbolj groba oblika nečesa, kar se kot ostanek nekdanjih hegemonističnih prizadevanj beograjske buržoazije pojavlja v raznih, ponekod s čosičevsko dialektiko prikritih oblikah, ki zatamnjujejo jasen in sleherni narodnostni diskriminaciji oddaljen pojav jugoslovanstva, kakor je uveljavljen tudi v ustavi socialistične Jugoslavije. Tako pojmovanje jugoslovanstva, kot je v ustavi, je ne samo realistično, temveč tudi edino pravilno, ker združuje na federativni podlagi več sorodnih narodov in ne pozna diskriminacije med majhnimi in večjimi, slabotnejšimi in močnejšimi, saj je v poudarku (številčne) moči in njene prednosti pred pravico prvi zarodek fašistične miselnosti. V očeh pravega Jugoslovana nismo Slovenci, da uporabimo Cvijičovo formulacijo, "flotantna etnična masa", ki ji je šele treba dati narodnostni karakter, marveč že izoblikovana narodna individualnost, ki mora imeti enakovredno in enakopravno mesto v bratski skupnosti jugoslovanskih narodov. To mesto nam je z ustavo jugoslovanske federacije zagotovljeno. Zato tudi naš jezik ni — kakor menijo ignoranti ali "ideologi" nekdanjega hegemonističnega centralizma — nekaj arhaizem, narečje, ki naj bi prej ali slej izginilo v srbohrvatski večini, temveč je samostojen jezik v južnoslovanski jezikovni skupini in ima vso pravico in vse dolžnosti do polnega izživiljanja in uveljavljanja.

To spoznanje, čeprav je bilo že mnogokrat povedano, še vedno ni povsod prešlo v obče jugoslovansko zavest, zato v praktičnem življenju še dandanašnji srečujemo pojave pačenja prave jugoslovanske miselnosti. Sem sodijo tudi nekatere manj očitne oblike predsodkov o Slovencih in o našem jeziku. Ne moremo si misliti — in nihče ni nikdar zapisal takega primera — da bi Slovenec, ki ga eksistenčne ali druge okoliščine zakoreninijo na področje srbohrvatskega jezika, ne čutil potrebe, da se čimprej nauči srbohrvaščine. V Sloveniji so naši eksistenco mnogi, tudi izobraženi ljudje s področja srbohrvatskega jezika, vendar celo po večletnem bivanju med nami ne čutijo potrebe, da bi se naučili slovenščine. Spriči tega, da gre za soroden jezik, si te „nenadarjenosti“ za našo govorico psihološko ne moremo razložiti drugače, kot da v takem človeku še vedno tli predsodek o "dialektu", ki ni vreden, da se ga naučiš. To pomeni, da nekateri — in teh ni malo — vidijo v nas Slovencih nekaj manjvrednega, neko "likvidacijo" namenjeno množico; to pa je tisto, čemur se ne upira samo naša državljanska zavest, temveč tudi naš človeški čut, in to niti malo ne gre v okvir časa, ko vstopajo v zgodovino kot enakopravni partnerji doslej malo znana in nerazvita azijska in afriška ljudstva. In zdaj se najdejo sodržavljani, ki v nasprotju z duhom ustave, s čustvom bratstva in tovarištva očitajo celo najbolj logični in upravičeni defenzivi slovenstva — šovinizem. Ta naj bi bil tudi v tem, da na tleh slovenske republike vztrajamo pri uporabi slovenskega jezika. Seveda pa to ne pomeni, da bi v tej samoobrambi kakorkoli zaničevali jezik srbskih in hrvatskih sodržavljancev.

Ta glosa ne odkriva nič novega; že večkrat je bilo v raznih oblikah povedano, da smo Slovenci in da hočemo to ostati, ker je to naša moralna pravica in dolžnost in ker priznanje našega deleža v jugoslovanstvu izključuje sleherno diskriminacijo. Toda življenjska praksa kaže, da je potrebno to naravno dejstvo več kot petdeset let publicističnega dela za medsebojno spoznavanje in zблиžanje jugoslovanskih narodov, da je srbohrvaščina moj drugi jezik in da sem spisal v njem dolgo vrsto esejev in člankov v zagrebških in beograjskih revijah. Rad imam ta jezik, ne morem pa dopustiti, da naj bi bil znak manjvrednosti, če govorim in pišem v materinem slovenskem jeziku. Zame in za slehernega zavednega Slovenca je le-ta enakovreden z drugimi jugoslovanskimi jeziki.

Božidar Borko

(NB: Protest Božidarja Borka bo marsikoga presenetil, ker je bil član uredništva *Jutra* v času, ko je list zagovarjal trganje Cankarjevih tekstov o slovenski domovini iz slovenskih srednješolskih čitank. Torej mora biti danes položaj še obupnejši. Božidar Borko, po rodu iz Središča pri Ormožu, je pripadal skupini zadnjih prleških intelektualcev, ki so po vzgledu Stanka Vraza odklonili študij na nemški gimnaziji v Mariboru in se umaknili na hrvaško gimnazijo v bližnji Varaždin. Zgrešeno pa je smatrati slovenščino samo za lingvistični atribut slovenstva, ki ni bilo in ni zavarovano niti v ustavi prve in še manj druge Jugoslavije. — Op. ur.)

HRVATSKI POGLED V BODOČNOST

Pred zaključkom petnajtega letnika „*Hrvatske revije*“ se je njen urednik prof. Vinko Nikolić podal na daljše potovanje med hrvatske emigracijske skupine po obeh ameriških kontinentih in po Evropi. Svoje vtise bo izdal v posebni knjigi. Vendar je zadnji zvezek revije — in isto so storili tudi drugi hrvatski listi v emigraciji — objavil na uvodnem mestu predavanje, ki ga je imel v okviru „hrvatske ure“ na radijski postaji v Madridu ter je bilo namenjeno zlasti slušateljem v domovini. Prinašamo dobesedno odstavček, kjer je govoril o bodočnosti hrvatskega naroda:

„Potem ko sem nad pet mesecev obiskoval Hrvate v novem in starem svetu in se sešel s tisoči, vam lahko rečem, da ni več Hrvatov, ki ne bi bili

(Dalje na 6. strani)

tistem članku sem si 'dovolil heretizijo in poudaril, da more samo krščanstvo biti pravi temelj za pravičen red na svetu, ne pa 'naravni zakoni razvoja', na katere se oslanja 'znanstveni' socializem. Nesmrtnost duše nikakor ne izključuje, ampak utrjuje 'kraljestvo svobode na zemlji', kajti nesmiselno bi se bilo boriti za tako kraljestvo, če duša ne bi bila nesmrtna.“

Procesa proti Mihajlovu in proti književnikom v Moskvi pa sta dokaz, kakšno je razpoloženje, ki se naslanja na metafizične osnove. Oblasti prehajajo v novo ofenzivo proti veri in osebni svobodi in spet se uveljavlja dokaz, da je proti takemu nasilju protestiral najbolj učinkovito doslej edino književnik-umetnik.

Pravkar je izšlo:

I V A N H R I B O V Š E K
PESEM NAJ ZAPOJEM
Zbirka pesmi

T i s k a s e :

K A R E L M A U S E R
LJUDJE POD BIČEM
III. del
Okrog 440 strani

NAROČNIKOM IN PRIJATELJEM

Te dni bomo začeli razpošiljati drugo knjigo IX. letnika naših knjižnih izdaj, *Ivana Hribovskega* pesniško zbirko PESEM NAJ ZAPOJEM. (Uvod in opombe je napisal dr. Tine Debeljak; opremil Jure Vombergar, strani 105 — XXVI). Tako bodo naročniki in kupci prejeli polovico izdaj celotnega letnika. Sledil bo tretji del Mauserjeve trilogije *Ljudje pod bičem*; dela v tiskarni so že v polnem teku! Letnik bo zaključil nov zvezek *Meddobja* (št. 4-6). Gradivo je že pripravljeno.

Ko se trudimo, da bi bili s časom izdajanja čimbolj v skladu, pa se obračamo na vse naročnike in prijatelje, da bi nam nakazali naročnino čimprej, če ne drugače vsaj po obrokih, ker moramo sproti kriti vse obveznosti.

Ob naraščajočem splošnem porastu cen bo vsak uvidel, da je slovenska knjiga najbolj poceni — saj za skromen denar nudi obilo z a k l a d o v slovenskih duhovnih stvaritev!

POVERJENIŠTVO založbe Slovenske kulturne akcije v Mendози je odložil g. *Rudolf Hirschegeer*. Za dolgoletno in skrbno delo se mu najlepše zahvaljujemo! Odslej je naš poverjenik arh. *Božidar Bajuk*, Thomas Edison 897, Godoy Cruz, Mendoza. Vse naročnike prosimo, da se v zadevah SKA nanj obračajo.

— ZA SKLAD GLASA so darovali: g. Franc Korošec, Ituzaingo, 100 pesov; g. Jože Markež, Munro, 200 pesov; g. Rajmund Kinkelj, Castelar, 200 pesov; g. Franc Homov, Lomas del Mirador, 200 pesov; č. g. svetnik Alojzij Košmerlj, 700 pesov; ga. Helena Remec, ZDA, 1.000 pesov; č. g. Ciril Turk, Nemčija, 40 DMK; g. France Gorše, ZDA, 7 dol.; č. g. dr. Alfonz Čuk, ZDA, 5 dol.; g. Zdravko Novak, ZDA, 0,40 dol.; g. Peter Markež, Toronto, 5 dol.; g. Toni Levstik, Kanada, 3 dol.; g. dr. Nikola Pribič, Florida, ZDA, 5 dol.; g. dr. Rajko Ložar, Manitowoc, ZDA, 10 dol.; g. ing. Ivo Kertelj, Padova, Italija, 390 Lit; g. I. Černak, Lanus, 500 pesov; č. g. dr. Franček Prijatelj, Nemčija, 1.000 pesov; g. Jože Radič, Neuquen, 500 pesov. — Vsem se najlepše zahvaljujemo!

— Založnik dr. Rudolf Trofenik v Münchenu je izdal ponatis pesniške zbirke Valentina Vodnika in sicer je izdaja točen fotografski ponatis prve izdaje „V Lublani, nastisene per Joanesu Rezerju — 1806“ in naslov se glasi: *Pesme sa pokushino*. — Izdajatelj pa jih predstavlja z besedami: „Priatlam slovenskih bukev na novo vunkaj dal Rudolf Trofenik, dohtar obeh dveh praviz in dohtar modrosnanstva — vun dajaviz in prodajaviz bukviz v Monakovim na Bajarskim v letu Gospodovim 1965.“ — Njegova založba tudi izdaja zbirko *Litterae slovenicae*. Sedaj je izšla tretja publikacija zbirke in sicer pod naslovom: *Mittelalterliche Handschriften der National — und Universitätsbibliothek in Ljubljana*. — Kot avtorja navaja: Dr. Branko Berčič, Oberbibliothekar und Leiter der Handschriftenabteilung der National — und Universitätsbibliothek in Ljubljana. Knjižica objavlja sliko NU knjižnice v Ljubljani in nekaj posnetkov oz. reprodukcij najbolj zanimivih starih rokopisov.

— Prijatelj je kupil oba dela knjige *Ljudje pod bičem* in nam piše: „... zahvaljujem se Vam za knjigi. Lahko si mislite, kako ti domača beseda dobro de, če si daleč od doma. Ko sem bil doma, sem rad prebiral knjige, a čital sem jih z občutkom, da so bile tiste knjige napisane le zato, da si je pisatelj s tem sam služil svoj vsakdanji kruh. Ko pa sem prebiral obe Mauserjevi knjigi, sem imel čisto drug občutek. Nista napisani tako, kakor doma ali kje drugje; napisani sta s srcem, sta spomin na pisateljeve prijatelje in na pisateljevo zelo težko preteklost. — Šele sedaj, ko sem prišel v tujino, sem resnično izvedel, pred kakšno krinko sem doma živel, kakor še sedaj živi večina naših ljudi. Ne morem verjeti, da sem bil, ko sem še hodil v šolo, tako prepričan, da je vse to res, kar so nas tam učili, da bi mladi rod prepričali, da so nam svobodo priborili oni, brez greha. Tudi tega ne morem razumeti, kako da lahko nekateri ljudje vse to prenašajo, ko resnično vedo, kaj in kako je bilo takrat, ko je prišla ta svoboda. — Ko ste brali drugi del Mauserjeve knjige *Ljudje pod bičem*, se spominjate tistih besed, s katerimi so ljudje na nekem sestanku spraševali za svojimi očeti, možmi, ki so bili vrnjeni iz Avstrije. Toda zaključek lahko napravite sami, kakor sem ga tudi jaz, toda samo, če ste brali knjigo *Odprti grobovi*; potem veste vse, kje se vsi možje nahajajo, ki so nam hoteli priboriti pravo svobodo, kakor so si jo želeli naši ljudje. — Ob koncu Vas prosim, da mi oprostite, da Vam tako pišem, toda drugemu ne morem, ker sem res moral nekemu razodeti svoje misli tako, da me bo razumel... Ko bo izšel tretji del Mauserjeve triologije, mi ga takoj pošljite...“

KAREL RAKOVEC:

Ta številka Meddobja ne potrebuje hvale, ker je dobro blago.

Proza je literarna in esejistična, orientacijska, zgodovinska, memoarna, potopisna, polemična. Tudi polemični prispevki pa kažejo resno prizadevanje avtorjev za zgodovinsko resnico in za pravo ocenitev naše situacije.

Na čelu stoji objava Geržiničevega predavanja na lanskem socialnem dnevu Buenos Airesu o Inteligenci in družbi. Po Brunnovi definiciji politika imamo tu definicijo intelektualca, pa njegovo mesto in naloge v družbi. Večji del predavanja razpravlja o notranjih in zunanjih pogojih, ki omogočajo izvrševanje intelektualcevih nalog: doraslost stroki, predanost duhovnim vrednotam, zaveza poslanstva in odgovornost, kritičnost, odmev v občinstvu, svoboda. Posebne zahteve se stavlja katoliškemu kulturniku emigrantu, ki mu je predavanje namenjeno. Najvažnejše je udinjanje *duhovnosti* proti gospodovanju sredstev, proti brezdušnemu komunizmu in materialističnemu kapitalizmu, in udinjanje *slovenstvu*, zakaj narod se nahaja v „*smrtni nevarnosti*“. Čim bolj dorašča nova, v tujini rojena generacija, tem bolj pekoče postaja vprašanje smisla naše emigracije. Geržinič naroča sodelovanje mladim inteligenčnim rodom, kajti „če bi se sinovi in hčere bojevnikov za svobodo iz let 1941-1945, sobojevnikov škofa Rožmana in tisočev mučencev... odpovedali temu boju ali celo prebegli v vrste nasprotnikov, bi to bila predvsem naša krivda“.

Filozofu F. Vebru ob njegovi 75-letnici je posvečen „spominček učenca“ V. Brumna. Potem ko označi Vebrovo znanstveno delo, avtor poskuša sodbo o Vebru filozofu in Vebru pedagogu. Brumen svojega učitelja ne olepšuje, pove resnico („silen analitik“, „zanič pedagog“).

Posnemaje svojega kritika se je Jurčec spravil na pisanje odlomka svojega postskripta: rezultat 70 strani. Čeprav je Post scriptum očitno odgovor na dobrohotne in nedobrohotne ocene Luči in senc, je njegovo jedro nekaj najlepšega, kar je dozdaj Jurčec napisal. Očitek, da je pozabil omeniti učitelja Serajnika, je sprožil v Jurčecu kopo spominov, dvignile so se podobe Mici Preskarjeve in Lujzeka Novaka Martina in Anike in Lepega Oroslava. Zaživel je ormoški svet z muzikanti in plešnim venčkom Srebrnih lilij in viničarskih sinov s skrivljenimi nogami in mladostno prešernostjo in ljubezensko tragedijo. Nemara zaradi zvestobe tehniki preskakovanje v času in prostoru je med Ormožane zašel sam kardinal Pizzardo... Vsekakor zdi, da je Jurčec boljši, kadar je bližji kakemu Reyumontu kot pa kakemu Robbe Grilletu.

Vinka Brumna nadaljevanje razprave o J. E. Kreku je po obsegu na drugem mestu v tej številki. Lik velikega slovenskega voditelja osvetljuje eden njegovih najboljših poznavavcev z vidikov, ki naj bi bili odločilni za odgovor na vprašanje, ali je bil Krek politik. Brumen ugovarja Škerbcu in Tumi, ki pravita, da ni bil. Vendar ves tako skrbno zgrajeni dokaz ne izzveni absolutno prepričljivo, pač ker je argument težko dokazljiv.

Z. Simičič se zadnje čase prerad umika v drobno tiskani del revije. Popotni spomini bi mu gotovo dali snov za več kot samo nekaj iztrganih zapiskov o koroških vprašanjih in o lastnem lepšanju z grdenjem nasprotnika. Bister mu je pogled na problem in obravnava literarno opremljena. Tako so zagrabljeni tudi zapiski o poslanstvu slovenskega literata v tem trenutku, ko smo „vrženi v eno tistih najbolj napetih iger, ko... je mogoče samo *ali vse dobiti ali vse izgubiti*“. Drugi zapiski namenjeni neimenovanemu komparativistu v obrambo slovenskih literatov.

V kontrastu z buenosaireškimi afirmacijami (Geržinič, Simičič) je J. V. Gor chez izero *wolgathering* ob koncertu beograjskih pevcev v Seattlu, kjer „otro sprašujejo, če je tod v celem mestu sploh kdo, ki govori slovensko“. S fino tehniko riše J. V. omahovanje med zvestobo slovenstvu, saj „je slovensko nekaj lepega“ „ima posebno mesto“, ter nomadskim brezdomstvom. Preplah „*kje dom je moj?*“ z dobi zadovoljivega odgovora...

Na razpravljanje V. Brumna in J. Velikonje v prejšnji številki navezuje M. Kremžar v Mislih k mislim. Išče nadaljnjih pogojev za ohranitev slovenske emigracije in poudari važnost gospodarske vezi, ne več statične (zemlja), marveč dinamične

— Goriški „KATOLIŠKI GLAS“ je v svoji številki z dne 2. decembra 1965 v celoti objavil članek Rude Jurčeca: „...po dveh tirih...“, kakor je izšel v Glasu (L. XII, šte. 17).

—Nadaljujejo se priprave za izdajo velike The New Catholic Encyclopedia, v ZDA. Zanj je napisal članke o slovenski, hrvaški, srbski in bolgarski umetnosti dr. Rajko Ložar, ne samo o cerkveni, marveč o vsej umetnosti. Ko bo knjiga izšla, bo prvič, da bodo umetnosti južnih slovanskih narodov tako po-

dane v kaki angleški izdaji: skoraj dva set strani dvokolonskega tiska. Avtor je bil naprošen tudi za pregled ruske umetnosti, pa je moral povabilo odkloniti zaradi sprememb v muzeju, ki so mu vzele ves prosti čas.

— V založbi ACME S.A.C.I. v Buenos Airesu je izšla „Enciclopedia Argentina de Agricultura y Jardinería“ pod vodstvom člana znanstvene akademije in profesorja agronomske fakultete Lorenza R. Parodija. Enciklopedija obsega tri obširne podrobno ilustrirane

prostorsko neomejene, primernejše dobi, ko se svet krči; „če nas že ne vežejo simboli, nas bi morali vezati tembolj skupni interesi“. Za Geržiničem in Simčičem adari na plat zvona Kremžar (kar bi moglo biti vodni motiv te številke): „Moremo odločiti o narodnem razvoju in, bogve, če ne tudi *obstoju*.“

Pesniški del je skromnejši po obsegu, pa nič manj močan. K. Mauser se občuteno, „brez iht in brez joka“ vda za asketsko otožni misli (želji?) Nekoč bom čisto samo.

Milene Šoukalove Poldan zaradi nenavadnih prispevkov in zvez ni tako prozoren kot Mauserjeva elegija, vključ temu se ji posreči vnesti v impresijo poldneva občutka groze. Ista pesnica prispeva še vznemirljivejši cikel Izprani prod. Izreden čar je v neskladju med regularno sintakso in semantično razbrzdanostjo, med enakomernim ritmom z zaključno kadenco („jo stárko zviža bréztelésna krívda, / mrtvó-rojéno déte dní“) in odprtimi sugestijami.

Ekspresije o naravi F. Papeža so nenarejene, nekomplcirane, zrele, metafizično skrivnostne in lepe („dolge in čudne so poti / v tem velikem, starem naročju, / češer sploh ni poti“).

Zaključuje številko poročilo M. Marolta o novi knjigi o Meštroviću (Zlatko Tomičić) in tradicionalni pregled M. Jevnikarja Slovenska knjiga v letu 1964.

KAREL MAUSER (Ameriška domovina):

Sredi kulturnega zatišja je prijetno vzeti v roke prvi snopič novega letnika Meddobja, revije, ki jo izdaja Slovenska kulturna akcija v Argentini. Ta snopič obsega tri številke, dvesto strani branja. Alojzij Geržinič je prispeval vanj članek Intelligenca in družba, ki se mi zdi posebno pomemben v zadnjem poglavju: Posebne priloge v emigraciji.

Vinko Brumen piše o filozofu Francetu Vebru. Spominček učenca ob učiteljevi petinsedemdesetletnici. Lep spominček. Taisti pisatelj zaključuje v tej številki izrčen članek o Politiki in politikih, ki je posvečen Janezu Ev. Kreku. Poleg zapiskov prof. Dolenca o Evangelistu Kreku, se mi zdi, da so ti zapiski najboljši, ki jih najdem v rajnem Kreku imamo. Res vredni so branja.

Čuti se pa tudi v tej številki pomanjkanje proze. Edini prozni prispevek je napisal Ruda Jurčec Post scriptum. Ne vem, ali je to že nadaljevanje drugega dela. Če ne, učim in senc, občutek, ki ga imam ob branju te proze, je krhek. Jurčec si je ustvaril svoj svet, svet, ki se včasih dotika bolj sanj kot resničnega življenja, čeprav so vsebe, ki jih riše, vzete iz njegove mladosti. Zgodba o ubogi Tiliki, Aniki, o Oroslavu. Morda je mnogo več poudarka v besedah Ernsta Juengerja, ki jih ima Jurčec za moto: Nachts Traume, aus denen ein uralter Festungswall mir in Errinerung erblieben ist... , kakor bi človek mislil. Jurčecovo pisanje postane včasih naravnost porcelanasto krhko, tako, da se človek nekajkrat bolj ustavi ob zvenčanju besedi kakor ob zgodbi. Občudovati moraš lep jezik in silno spretno dikcijo.

Ob pesmi ima lep cikel Milena Šoukal Izprani prod, ki je močnejši od Poldneva iste pesnice. France Papež je prispeval Ekspresije o naravi, od katerih se mi zdita najboljše Zemlja in Na morju. Z eno pesmijo Nekoč bom čisto sam je zastopan Karel Mauser.

V poglavju Čas na tribuni je prispeval Zorko Simčič Literarne, potopisne in druge zapiske. Odmev so njegove poti v Evropo, Martin Jevnikar pa objavlja, kakor vsako leto, Pregled knjižne zetje iz domovine in emigracije.

To je v glavnem vsebina prvega snopiča Meddobja. Slovenska kulturna akcija opravlja svoje kulturno poslanstvo že lepo vrsto let in opravlja ga v težkih razmerah. Razmere postajajo še težje, ker se je spočelo v emigraciji koeksistenčno mišljenje, ki sili na vsa področja, zlasti pa v kulturno delo. Slovenska kulturna akcija je ostala pri svojih načelih in novo „kočbekovstvo“ se je še ni dotaknilo. Prav v tem vidim veliko vrednoto, ki je ne smemo zapraviti. Dokler bomo imeli trdne kulturne postavke, ki nam ne bodo v emigraciji prodajale tega, kar je nekoč razklalo Dom na svetu, dotlej bomo lahko pravično sodili umetnost doma in v zdomstvu. Če pa naj koeksistenčno mišljenje razširi tudi v zdomsko umetnost, potem je boljše, da zapremo vrata knjižnih založb. Zakaj bi se davili s kostjo, ki smo je iz prepričanja zavrgli? In tega je že dolgo. Morda že tako dolgo, da so nekateri pozabili.

Delo Slovenske kulturne akcije potrebuje vso našo podporo. In ne samo to: poslušaj jo!

knjige, v katerih sodeluje preko štirideset strokovnjakov. Poglavje XXXI je posvečeno hmelju (LUPULO - Humulus lupulus L.), ki ga obravnava Dr. Leopold Leskovar, direktor hmeljarskega in splošno agrikulturnega oddelka živovarniške družbe Quilmes.

— „MLADIKA“ (dec. 1965) komentira obisk italijanskega ministrskega predsednika v Jugoslaviji in obžaluje, da so pri razgovorih o položaju manjšin v Belgradu govorili gotovo največ škoda je, da se je Moro potem

ustavil samo še v Zagrebu, izgnil pa se je Sloveniji, kjer bi v Ljubljani mogoče spoznati košček tiste kulture, s katero so prežeti tudi italijanski državljani slovenske narodnosti. Vendar izraža komentator upanje, da je obisk prinesel nekaj pozitivnih zaključkov tudi za slovensko manjšino v Italiji.

— Mednarodno nagrado Formentor so podelili Stephenu Schnecku za roman „The Night Clerk“. Nagrada znaša 10,000 dolarjev, roman pa bodo hkrati natisnili v trinajst jezikih.

Razstava slovenske umetnosti v Washingtonu:
Sede od desne na levo: senator F. Lausche, kipar France Gorše in ga. soproga senatorja F. Lauschet.
Zgoraj: Fr. Gorše: HVALNICA

— Slavnostni govor ob odprtju Salzburških iger 1965 je imel francoski filozof in dramatik Gabriel Marcel na tema: Muzika - dom duše.

— Božič je tudi 1966 v komunistični Jugoslaviji bil delovni dan — celo na Madžarskem so ga že pred modusom vivendi praznovali. (Vkljub vsemu bodo celo nekateri poduhovljeni inteligenčniki skušali trditi, kaj vse se je v Jugoslaviji izboljšalo.) Seveda je to stališče vlade reakcionarno, saj je v „dialektičnem“ boju okoli božiča v splošni zavesti ljudstva zmagala tradicija. Tako vsaj trdi doma dobro znani ironični komentator sedanjih slovenskih dogajanj Žarko Petan (Nedeljski dnevnik, 19. decembra): „Spominjam se, kako dosledno in uspešno smo se prva leta bojevali proti ostankom mistike. Nekaj dni pred božičem so iz izložb naših trgovin izginile pomaranče in mandarine kot na ukaz. Takoj naslednji dan po božiču pa so se spet čudežno pojavile. Novoletno jelko so začeli prodajati šele po božiču. Nemara zato, da jih ne bi nekateri zagrizeni reakcionarji samovoljno spremenili v božična drevesca. Namesto Miklavža in Jezuščka je prinašal darila dedek Mraz, ki je prva leta po osvoboditvi izjavljal, da prihaja iz Sibirijske, potem pa je iz previdnosti zamečkal svoje poreklo, čeprav so nekateri domnevali, da prihaja iz Amerike. Toda danes, dvajset let po osvoboditvi, je naš boj proti mistiki vendarle kronan z velikim uspehom. O tem najbolje pričajo izložbe naših trgovin nekaj dni pred božičem. Kar oglejte si jih! V vseh so postavljena božična drevesca, ki so tako spretno okrašena, da bi jih človek utegnil zamenjati z novoletnimi jelkami, če bi se pojavila šele po božiču. Tako pa... Je v redu in prav, da tudi mi v obdobju reforme iztisnemo iz mistike kakšen dinar. Da denar ne smrdi, vemo že iz politične ekonomije. Jaz sem za nacionalizacijo mistike. Marx bo tako zatisnil eno oko. Proti mistiki se najbolj uspešno borimo z mistiko. Mi Sloverci ljubimo tradicijo. Celo reforme bomo vzljubili, ko bodo postale tradicionalne.“

— Sredi januarja je moskovski časopis „Izvestja“ objavil novico, da sta bila pisatelj Andrej Sinjavski in Jurij Danijel aretirana, ker so ju oblasti obdolžile „izdajstva“. Izdajstvo je Sinjavski zagrešil s tem, da je poslal svoj rokopis v inozemstvo in ga tam izdal pod psevdonomom Abraham Terc. Zatem so o aretaciji pisali še ostali listi in pisatelja zmerjali, da sta „kanalji“.

— Razprava proti pisateljema Sinjavskim in Danijelom je bila v Moskvi in se je zaključila dne 15. februarja. Sodišče je oba obsodilo na najvišjo kazen: Sinjavskega na sedem let, Danijela pa na pet let prisilnega dela v Sibiriji. Obsodba je vzbudila veliko razburjenje po vsem svobodnem svetu.

— V Moskvi je prišlo pred kratkim do študentovskih demonstracij v zvezi z aretacijo književnika Andreja Sinjavskija; zaprli so ga, ker je pod psevdonomom iztihotal rokopis v Pariz. Okoli 200 študentov, ki so bili večinoma z Instituta Maksima Gorkega je bučno demonstriralo. Zbrali so se pri Puškinovem spomeniku in odkorakali v mestno središče v bližino Kremlja, kjer so zahtevali, da se razprava proti Sinjavskiju vrši javno. Kmalu pa je nastopila policija, ki je nekaj študentov priprla, pa že čez nekaj ur izpustila. Sodna razprava bi morala biti konec januarja, vendar še ne vedo, ali bo javno. Ruski emigranti imajo svojo literarno revijo „Grani“ v Frankfurtu, uredništvo pa je v Parizu. Tam so razglasili, da so sovjetske oblasti aretirale še pisatelje Leonida Gubanova, Vladimira Bukovskega in Julijo Višnevskajo. Gubanov je star okrog dvajset let, Višnevskaja pa ima šele šestnajst let. Aretiranci so pripadali neuradnemu literarnemu krožku, ki so ga ustanovili v Moskvi in je tajno izdajal revijo avantgardistične smeri. Pogosto so v člankih zahtevali svobodo pisanja in izpust vseh aretiranih pisateljev ter umetnikov.

— Kakor smo v Glasu že poročali, je belgrajska založba Kultura odklonila rokopis Miodraga Bulatoviča „Junak na oslu“ in pri tem poudarila, da je delo žaljivo za komunistične partizane. Toda pisatelj je delo iztihotal v tujino in je sedaj napovedan izid v francoskem in nemškem prevodu. Francoški bo izšel pri založbi Seuil, kjer izhajajo zlasti dela sodobnih katoliških avtorjev. Uredniku lista „Les lettres françaises“ je pisatelj izjavil med bivanjem v Parizu, da je ta roman njegovo tretje delo in izvira iz novele, ki jo je potem razširil v roman. Dejansko se začena zgodba v dobi njegovega otroštva ter se izteka v spomine na italijansko okupacijo Črne gore, ko so italijanski vojaki bežali pred lastno zmago in prepevali, ko so bili poraženi. Borbo partizanov je hotel popisati tragično, pa se mu je sproti vse spremenjalo v satiro in humor. Ker je hotel ostati zvest sebi, delo v Jugoslaviji ni moglo iziti. Iz Jugoslavije pa poročajo, da niso izdali nobene tiralice za avtorjem, ki je že več mesecev v tujini in skrbno gledajo na to, da ne bi izzvali nove afere, podobne oni Mihajla Mihajlova.

Pri založbi Obzorja v Mariboru je zdaj izšla tretja izdaja Pregleda slovenske književnosti, ki sta ga napisala Stanko Janež in Miroslav Ravbar. Knjiga obsega 400 strani in ima to novost, da je odobrena kot priročnik za pouk slovenskega jezika na gimnazijah in strokovnih šolah. Strokovni recenzenti so podpisani: Anton Ingolič, dr. Helena Stupan in Jože Šifer. — Na prvi pogled se vidi, da je knjiga manjša po obsegu in bolj zgoščena in seveda zato okrnjena na račun tistih kulturnih delavcev, ki niso pisali in ne pišejo po liniji oficijelne partijske literature. Pisca ne skrivata, da namerno postavljata največji poudarek na najnovejše pisatelje, tiste, ki so šli v zgodovino kot „socialni realisti“ po prvi svetovni vojni in delujejo še sedaj. Tu so omenjeni vsi — od najvišjih do najmanjših, kajti „v literaturo so vstopili tedaj, ko se je okrepilo delovanje Komunistične partije in so sodelovali v tisku, ki ga je Partija usmerjala“ (str. 317), zato so seveda katoliški pisatelji te dobe odnesli manjši delež, v kolikor niso kar zamolčani. Zanimiv je v tem smislu pogled na vse tri izdaje. Prva izdaja (Janež sam) iz l. 1953 ne omenja le Velikonje, ampak tudi nima besede za Lavrenčiča, Jalna, niti Majcena — pisatelje, ki so ostali doma, kaj šele, da bi imenovala koga, ki se je znašel v emigraciji. V tem pogledu je bila boljša druga izdaja iz l. 1956, pri kateri je sodeloval že prof. M. Ravbar. Ta izdaja je popravila krivico tistim pisateljem, ki so ostali doma, imenovala je Velikonjo, Lavrenčiča, Majcena, dasi teh zadnjih nikakor ne po vrednosti; toda izpustila jih ni. Tudi je posvetila pol strani Balantiču, pri komur ni pozabila omeniti, da je bil „zapeljan po belogardistih“, pol strani je dala Mirku Javorniku z opombo, da je bil „kolaboracionist“ in pol strani Tinetu Debeljaku z oznako, da je bil „belogardist in da živi zdaj v Buenos Airesu“. Samo imenovana sta bila med dramatikami Jože Vombregar in med mladinskimi pisatelji Mirko Kunčič.

Ta tretja izdaja pomeni spet korak nazaj k prvi: imenuje sicer Jalna (samo ime), pa Majcena (med pesniki, katerega pesmi niso izšle v knjigi), Velikonjo pa izpušča popolnoma, kot pisatelja, katerega ime seveda ni vredno biti imenovano v slovenski srednji šoli. Od v drugi izdaji imenovanih emigrantskih pisateljev so izpadli vsi razen Tineta Debeljaka, ki je imenovan med literarnimi kritiki za čas v domovini, v dobi, ko sta bila predstavnika Vidmar in Koblar. Tema namreč sledi stavek: „Ostali literarni kritiki na katoliški strani so bili Ivan Pregelj, Tine Debeljak in Franc Vodnik“ (358). Štiri vrstice pa je dobil tudi Balantič z naslednjo oznako: „Mlajšemu katoliškemu rodu je pripadal nadarjeni pesnik F. Balantič (1921-43), ki je na 'blaznih poteh' (njegov izraz) zašel pod politični vpliv skrajnih reakcionarjev in z njimi vred žalostno končal“ (str. 340). To naj bo oznaka njegovega pesništva? V eni zadnjih števil Problemov je kritik Kumbatovič primerjal Kajuha, partizanskega pesnika, padlega med vojno, z Balantičem, ter je kot pesnika postavil Balantiča nad Kajuha. Toda Kajuh ima v tem pregledu posebno stran s sliko, Balantič samo omenjene štiri vrstice s politično oznako. Kakor vemo in je bilo v tisku napovedano, bodo izdali v Ljubljani Izbrane pesmi Balantičeve v uredništvu Mitja Mejaka, toda dozdej se še niso pokazale na knjižnem trgu. Kljub vsemu — kakor se vidi iz tega Pregleda, se nikakor ne bližamo „mirnemu sožitju“ dveh slovenskih literatur, ki za sestavljavca Pregleda še ne eksistirata. Ne eksistira ena izmed njih: emigracijska literatura. Slovenski gimnazijec ne sme vedeti vsaj za pesnike: Vladimir Kos, Milena Merlak, France Papež, Branko Rozman, Rafko Vodeb, Karel Vladimir Truhlar — za pisatelje: Vinko Beličič, Mirko Javornik, Ruda Jurčec, Stanko Kociper, Karel Mauser, Zorko Simčič — za esejiste in kritike: Vinko Brumen, Alfonz Čuk, France Dolinar, Alojzij Geržinič, Milan Komar, Ignacij Lenček, Marijan Marolt —, ki so izdali svoje knjige deloma že v domovini deloma pa jih izdajajo v emigraciji. Zanje smo še vedno „tabu“. Pač: le majhna špranjica v pogled emigracijskega dela je videti: v besednem kazalu na koncu knjige stoji za imenom Tine Debeljak v oklepaju še „(psevdonom Jeremija Kalin)“. Kakor vemo, Tine Debeljak tega psevdonima nikdar ni uporabljal doma, še celo ne kot kritik, temveč je z njim podpisoval samo emigracijske pesmi. To ime in pa omenjena oznaka pri Balantiču „druga izdaja 1956“, pri kateri pa ni posebej označeno, kje je izšla (Buenos Aires), predstavljata vso emigracijsko književnost v tej tretji za šolo odobreni izdaji Pregleda slovenske književnosti. Ta pregled velja samo za razvoj književnosti v domovini in sega kvečjemu še v Trst k pisateljem, ki se ne ustavljajo „duhu časa“. Tako je omenjeno pri tržaškemu pisatelju Borisu Pahorju, da je napravil doktorat na temo — „Edvard Kocbek“.

(Dolje s 3. strani)

za državo Hrvaško. Zato nam ni potrebno, da bi se še razlikovali po strankah in pokretih, da bi se označevali tako ali tako ali se sklicevali na žive in mrtve predhodnike, ker smo državotvorni Hrvatje. In naj se naši bratje v domovini zavedajo, da se bo v zgodovinskem trenutku hrvaška emigracija zavedla in izvršila svojo narodno dolžnost. Med vas širijo o nas polno izmišljenega, vendar bodite mirni, ker med nami so možne razlike v nebitnih stvarih, vendar smo vsi Hrvatje edini v edino važnem: vsi hočemo svojo narodno demokrasko državo. Po vsem svetu je hrvaškemu narodu v domovini in tujini enkrat za vselej jasno, da noče nobene Jugoslavije, ki smo jo predrago plačevali in še plačujemo in za katero so drago plačali tudi naši sosede. In ni več nobene sile niti znotraj niti izven Jugoslavije, ki bi v kritičnem trenutku mogla rešiti Jugoslavijo. Kakor verujemo, se bo kmalu ponovil slučaj iz leta 1941, ker se nobena država ne more ohraniti proti volji naroda. Mi Hrvatje smo odločno proti vsaki Jugoslaviji in hočemo na njenih razvalinah postaviti svojo demokrasko državo, ki bo poroščevala svobodo in vse pravice svojim državljanom brez ozira na narodnost, vero, stranke ali ideologije.“

ZAHVALA KUBANSKIH MLADINSKIH ORGANIZACIJ ZEDINJENI SLOVENIJI

Odbor kubanskih mladinskih organizacij v eksilu, v Miami, ZDA, je 14 oktobra 1965 poslal odboru Zedinjene Slovenije pismo, ki se glasi:

„Zedinjena Slovenija, — Buenos Aires — Cenjeni prijatelji: Pravkar smo prejeli zanimivo knjižico 'Eslovenia, otra nación sin libertad' (Zedinjena Slovenija jo je izdala za dvajsetletnico revolucije; napisal pa jo je prof. A. Geržinič. — Op. ur.) in smo jo zelo pozorno prebrali. Želimo, da nam pošljete še nekaj izvodov. Obenem vam sporočamo svojo pri-

pravljenost za objavo vaših narodnih vprašanj v našem *Correo de la Juventud*, da se z njimi seznanijo naši člani, saj je prav naš Odbor kubanskih mladinskih organizacij najbolj pripraven za pospeševanje sodelovanja z drugimi rodoljubnimi organizacijami, ki se bore proti komunizmu. Pričakujemo vaše sporočilo in vas najlepše pozdravljamo. — Alberto A. Joffre, glavni tajnik.“

Isti kubanski odbor je 12. januarja letos sporočil: „Pravkar smo prejeli 50 izvodov knjižice 'Eslovenia, otra nación

sin libertad', kot smo si jih ob svojem času želeli. Takoj smo jih razdelili med najožje sodelavce v tukajšnjem tisku in po radijskih postajah. Obveščali vas bomo o vsem v zvezi s tem, vas pa prosimo, da nas obveščate o svoji delavnosti, ker smo res bratsko povezani v boju za svobodo naših narodov, ki so sedaj sužnji pod komunističnim jarmom. Ponovno se poslužimo priložnosti in vas najlepše pozdravljamo. — Alberto A. Joffre, glavni tajnik.“

IZREDEN USPEH Ge. MARIJANICE SAVINŠKOVE V PARIZU

Od 1. do 15. oktobra 1965 je imela slovenska izseljenska slikarica, naša ustvarjalna članica gospa Marijanica Savinšek samostojno umetniško razstavo slik in guašev v galeriji La Palette bleue, dvorani 3 in 4, v Parizu. Ko bomo morda kakšne zanimivosti s te razstave še lahko prinesli, se danes omejujemo na kritike, ki so o razstavi izšle v pariških listih.

V *Journalu* od 8. oktobra 1965 je André Weber objavil članek:

„ODKRITJE: SAVINŠEK“

Kakšno veselje, ko sem odkril v galeriji La Palette bleue resnično umetnico Marijano Savinšek, Jugoslovanko iz Pariza, kjer živi in deluje zadnjih deset let. Čakala je deset let, preden se je vrgla — plaha in skromna — v to avanturo, ki se imenuje Prva privatna razstava, kjer dokazuje, da si je priborila mesto mojstrice. Res da sem že prej sem in tja slučajno tu in tam na razstavah videl dela Savinškove, vedno tako ponižne in diskretne. Zdaj se je odločila prekiniti svoj molk in zapustiti svoj atelje, se pokazati pred kritiko in dovoliti ljubiteljem umetnosti, da sledijo njeno pot, njeno iskanje in premerijo njen talent. In ta zdaj sije s sten, deloma v obliki oljnatih podob, deloma guašev.

Lirična interpretacija resničnega in njega metamorfoz nas pritegne v neodoljiv vrtinec že zaradi čiste inspiracije ustvarjateljice, polne domišljije in goreče duše, ki je danes tako redka. Njena umetnost diha silo, veličastnost in podoba kakor Adam in Eva je prevratno delo notranje napetosti pa uspešne poezije. Je slikarica drame v barvah, slutiti nam da nekaj svetlobe, ki jo sicer dušita samota in usodnost. Če bi naslikala samo to podobo take srce trgajoče človečnosti, bi vedeli, da je mojstrica kvalitete kakšne Suzane Valadon. Toda na tej razstavi je najmanj šest takih slik, ki človeka prevzamejo in ga prepričujejo. Podoba Magija dela močan vtis očarljivega ritma, druga Trije kralji pomeni drugačno delo poguma zaradi udarne ironije in polnosti plastičnega izraza. Harlekin se prikazuje v svoji nagoti kot pajaci na vrvi brez čustev in sreče. Nikoli se Savinškova ne preda sentimentalnemu užitku ali kakršnikoli ponižujoči lahkotnosti. Njeno slikanje je dinamičen ekspresionizem, v najvišji meri jasen in čist, dosegajoč izredno lirično širino in simboličen smisel. Dva portreta in ena starejša dalmatinska krajina so tu, da dokažejo, če je potrebno, da se umetnica tudi zanima za človeški obraz, katerega daje resnico življenja, težo krvi in moralen značaj, pa tudi da ima še

vedno domotožje po svoji rodni zemlji. Daje nam močno podobo, zelo sintetične dežele, iz katere je bežala z razklanim srcem.

Njeni guaši, ki imajo naslove l'Apparition, Notre Dame de Paris, Rdeča kréma, Apokalipsa, Jesen, Smrt svetega Janeza, Slive, Vodni ski, Rože itd. izražajo isto zahtevnost, isti okus silnih akordov, isto ustvarjalno strast, isti kromatični ogenj kot njena velika dela. Savinškova je že ime, ki si ga je treba zapomniti: več njenih del je zrelih za muzeje (galerije). Do 15. oktobra pojdite občudovt njen talent, katerega sestavine so skromnost, spoštljivost in resnična mistična veličina.“

Maximilien Gauthier je objavil v *Les Nouvelles Littéraires* z dne 9. oktobra 1965 sledečo oceno:

„Marijanica Savinšek, rojena Slovenka, brani s pogumom, ki ni vedno brez sreče, postojanke ekspresionizma, zelo sorodna tistemu mojstru Koroške. Močno čustvo, v katerega iskrenost se ne more dvomiti, napravi, da nas slednja njena podoba zajame.“

V *Art* z dne 12. oktobra 1965 je zapisal Raymond Charmet:

„Ekspresionistična poezija. — Hrapava pisava, baročen, silen slog, strastna obdelava barve mesa daje slikam Marijanice Savinšek razburljiv, srce trgajoč ton, ki se mu ne more odrekati sila.“

J. Henry je priobčil v *L'Aurore* dne 19. oktobra 1965 naslednjo kritiko:

„Savinšek. — Letos razstavlja v La Palette bleue jugoslovanska umetnica Savinšek. Njene slike nezaničljive kvalitete so dela iskrenega slikarja. S kompozicijami, ki težijo v abstraktnost, izraža najbolj pereče napake družbe, v kateri slednje živo bitje na svoj način trpi. Barve so čiste in harmonirajo v zelo prijetnem ritmu. Slike na papirju in guaši kažejo močno in spontano risbo. V njih najdemo barve oken naših cerkva, za katere kaže Savinškova resnično ljubezen.“

Quotidiene, Informations économiques et financières ima 18. oktobra 1965 naslednji članek R. Barreta:

„V Pariz je prišla pred 10 leti iz Jugoslavije Marijanica Savinšek in razstavljala že drugič v glavnem mestu. Oljnathe slike in guaši predstavljajo zanimivo zbirko na stenah razstavnega salona. Ta zbirka odkriva soliden temperament nemirne umetnice in notranjo borbo, ki realizira svoje zmage ali razočaranja v dolgih, vibrirajočih potezah z razgibanostjo in plastičnostjo. Soliden zamah čopiča, radodarna uporaba barve, znatno znanje proporcij označujejo dela kakor Adam in Eva, ki je sicer malo neuravneveno in bi bilo želeti malo več estetiziranja, potem področje Magije, V noči, Slon v kletki ali Robot,

naslovi, ki sami na sebi odkrivajo veliko skrbnost. Zelo nam ugaja Zeleno jezero, katerega mir in okolje sta vplivala na umetnico, da je zmanjšala svoj ogenj in delo bolj zasnijala kot ga mislila. Guaš zelo leži Savinškovi, ki v majhnih formatih uspe ustvariti harmonijo, ob kateri gledavec ne more ostati neobčutljiv.“

Če premislimo sprejem, ki so ga bili deležni v Parizu slovenski umetniki vse od Jurija Šubica in Petkovška mimo I. Kobilice in V. Pilona, potem moramo ugotoviti, da tolikšne pozornosti kot Marijanica Savinšek ni bil v središču evropske umetnosti deležen še noben slovenski umetnik. Pri tem še upoštevamo, da so razmere v umetniškem svetu dandanes vse kompliciranerše kot kdajkoli poprej in sta za enodušno pohvalo res potrebna temeljito znanje in notranja moč umetnine. Pcnosni smo na svojo rojakinjo, ki so imeli naši ljudje priložnost videti njene barvaste grafike na II. izseljenski grafični razstavi, prej pa že kaj brati o njej in ji k velikem uspehu iz vsega srca častitamo.

M. M.

— Umrl je v Ljubljani slikar Slavko Pengov.

— Pavel Merku je v krožku za svobodo kulture v Trstu predaval o temi: „Ekspresionizem in glasba“.

— Ker je položaj slovenščine vedno bolj ogrožen, je Klub kulturnih in znanstvenih delavcev v Ljubljani skupno z Društvom slovenskih književnikov priredil debatni večer z naslovom: Slovenščina v Sloveniji. Vodil je pesnik Mike Klopčič, uvodno razmišljanje pa sta imela Božidar Borko in Jaka Avšič. Razprava pa je presegla naslovni okvir in skušala ilustrirati položaj slovenščine v Jugoslaviji. Uradno glasilo partije „Delo“ o razvoju debate ni poročalo, pač pa je ugotovilo, da so se zborovavci držali „ozkozačrtanih kompetenc in možnosti in zato tudi niso imeli name-na in mogli kaj več storiti...“

— „Hrvatska revija“ je zaključila svoj petnajsti letnik s številko, ki je izšla konec decembra 1965. Ves čas je redno izhajala in je tekači zvezek šestdeseti. Revijo že ves čas urejuje prof. Vinko Nikolič, ki je v njej že objavil tudi mnogo lepih člankov o kulturnem ustvarjanju zamejskih slovenskih kulturnih delavcev. Jubileja revije so se spomnili vsi hrvaški listi demokratske smeri, zlasti sta prinesla daljše članke čikaški hrvaški tednik „Danica“ (napisal p. dr. Kvirin Vasilij) in veliki hrvaški list „Zajedničar“ (napisal univ. prof. dr. Jure Prpić), ki izhaja v izredno visoki nakladi 60.000 izvodov. Tudi mi prijateljem in sodelavcem okoli ugledne revije iskreno častitamo.

OB PLOŠČI KVARTETA FINK

— Miško Kranjec je zašel tudi v ekonomijo. Na vprašanje, kaj sodi o sedanjih prekmurskih sezonskih delavcih, ki naj bi bila nova oblika problema iz predvojnih let, je spravevacu „Knjige 66“ pomodrikoval tako-le: „Sezonstvo v Prekmurju? To se po svojem bistvu popolnoma razlikuje od predvojnega sezonsstva. Takrat ga je narekoval težak socialni položaj prekmurskega vaškega proletarca, ki na majhni krpi svoje zemlje ni več mogel živeti, dela pa ni našel. Pravi višek delovne sile se je v povojnih letih razkropil širom Jugoslavije, se kvalificiral za težko ali drugačno delo in tudi klimatiziral. Ti, ki gredo danes v tujino, ne gredo zaradi socialne ogroženosti, vsaj v veliki večini ne, pač pa zaradi konjunkture manualnega delavca po svetu. Kajpak — so še drugi vzroki za tolikšen odhod — emigracija v tujino je že presegla predvojno — toda to je posebno poglavje, poglavje širšega kompleksa.“ Torej: Prekmurci se v „socialistični“ Sloveniji bolj izseljujejo kot pred vojno. Nekateri celo zaradi socialne ogroženosti. Morda bo eden ne najbolj zadnjih krivcev sedanjega stanja v Prekmurju in Sloveniji kdaj razložil, kako delavstvo izkuša tisto bistvo, razliko med nedoslednimi plačami — pa delovnimi mesti — v kapitalističnem in socialističnem gospodarstvu? Miško Kranjec seveda ne bo ničesar razložil, ker nikdar ni iskal razlogov. Še svojega Marxa je kaj hudo površno bral.

— V Moskvi je založba „Progres“ izdala antologijo „Sodobna jugoslovanska novela“, ki jo je uredila in ji napisala uvod S. Babeniševa. Obsega triindvajset srbskih, hrvaških, slovenskih in makedonskih pisateljev. Od Slovencev sta bila sprejeta Andrej Hieng in Beno Zupančič.

— V sklepu „Podob iz sanj“ je Ivan Cankar kot najvišje življenjske vrednote postavil trojico: Mati, Domovina, Bog. Neki Jože Snobjih je v recenziji Dušan Pirjevečevega pisanja „Ivan Cankar in evropska literatura“, Cankarjeva založba 1964, ponedrnil v: Mati-Domačija-Bit. Sklicuje se na sklepe misli Pirjevečeve knjige: „Od matere je prejel naročilo, naj najde srečo. Najti srečo je pomenilo realizirati soglasje med svetom in človekom — to pa je bilo možno le, če postane svet zares človekova domačija, če postane njegov dom, njegova resnična domovina. Šele ko bo človek našel svojo domačijo, ko bo postal svet zares človekov svet in ko bo človek zares človek v svetu, bo dosegel tudi Boga, ki v tem primeru ni nič drugega kot Bit sama.“ V literarni zgodovini je že dolgo nek postopek, ki se mu pravi vinterpretiranje lastnih kritikovih misli v tem tuj avtorjev miselni svet. „Metoda“, ki je menda danes na Slovenskem zelo v modi.

— Švedski katoliški pisatelj Sven Stolpe je 24. avgusta 1965 obhajal svojo šestdesetletnico. Tedaj je izdal avtobiografsko skico „Pogled nazaj - pogled naprej“.

— Prešernove „Poezije“ so v izboru Mariana Piechla izšle v „Biblioteki pesnikov“, ki jo izdaja Panstwowy instytut wydawniczy (Državni založbeni zavod) v Varšavi. V zbirki je v poljščino prevedenih 69 Prešernovih pesmi.

Nekaj misli o tercetu in kvartetu sester ter brata Fink.

Kaj je privedlo tercet do veliave v glasbeno tako zahtevnem okolju kot je bila Ljubljana? Da se odgovoriti kar na kratko. Prejele so glasbeni dar, ki so ga s pomočjo staršev, okolja ter lastnega truda znale uveljaviti. Navedem naj le nekaj prilastkov, ki so potrebni za uspešno izoblikovanje komornega zborčka.

Vse tri sestre imajo različno glasovno lego. Lastnost prepotrebna za tvoritev zbora. Vzemimo, da jim sreča ne bi bila tako mila in da bi imele približno isti tonski obseg in lego z vsemi drugimi pritikinami. Izvajale bi lahko odlične melodije, tudi dvo ali tri glasne pesmi, manjkal pa bi glasovni register, bodisi višjih ali nižjih glasov, nujen za izrazito podajanje in tudi za osvajanje publike.

Njihovi idealni razporeditvi je priskočil na pomoč nadaljni prilastek — glasovna moč, ki je prav različna pri vsaki pevki. Tudi ta razporeditev je prav tako dobra kot glasovni register. V času njihovega uveljavljanja je bil najmočnejši prvi sopran, temu je sledil nasprotni ekstrem in nato nekoliko šibkejši drugi glas. Za oblikovanje akordov in za slušni učinek je ta razporedba dobra. Vsak zbor in tudi zborček se lahko uveljavi z močnimi in nadarjenimi pevci pri ekstremnih glasovih. Dodati je le nekaj spretnosti in pevske tehnike in uspeh je zagotovljen.

Narava jim je podarila najboljšo glasovno barvitost. Glasovi so lirični, mehki, božajoči, ki zlepa ne utrudijo. Vzbujajoč občutek polnosti ali tudi glasovnega bogastva — idealni pridevek za komorni zborček — z že dovolj močnim izrazom za solistične speve. Tudi to je prednost, redkim na razpolago. Ni lahko dobiti soliste, ki ne bi izstopali iz zborovske mase in ne peveca z dovolj polnim glasom.

Še eno dejstvo je omeniti, ki pride pri delu v skupnosti dokaj do veljave. To je značaj. Ta ali oni bi vsaj mislil, da značaj nima ničesar opraviti s petjem. Pa je tudi važen. Že pri samem načinu opravljanja svojega glasu. Pevec, ki se mora dati vsega vsem, je kaj lahko njegov glas podprt ali oviran po izvajalčevem temperamentu. To se tiče solista. Kadar pa se uri v zboru, pridejo v poštev drugi momenti. Eksploziven značaj je včasih vzrok, da marsikaj zdvoji, ker se mu posreči približati, ali vsaj toliko skopati, da lahko pridene svoj eksploziv. Podobni značaji pri skupnem delovanju na tem ali onem polju radi dovedejo do razdora, večkrat niti ne namencma. Sleherni zbor tudi majhen ima podobne težave.

Finkova družina je obdarjena z značajem, ki jim omogoča prijetno sožitje. Veliko je še število let skupnih vaj in nastopov. In če jih Bog ohrani pri zdravju, pričakujemo še mnogo let njihovega glasbenega udejstvovanja.

Za kvartet se smatra štiri glasove, ki so lahko samo ženski ali moški, pa tudi oboji skupaj, predstavljajoč medsebojno razmerje. To je vidik glasovne razporeditve. Nanašajoč se le na število sodelujočih oseb, je glasovno razmerje drugotnega pomena. V tej deželi je navada poimenovanja ne po številu oseb, pač pa si nadenejo posebno ime, če le mogoče tuje (angleško). To velja zlasti za ritmično glasbene skupnice, ki jim je glasbena umetnost le krinka.

Pri Finkovem zborčku sodelujejo tri ženske in ena moška oseba. Kvartet sester in brata Fink ne predstavlja tako zaokroženo popolnost, kot jo nudi tercet sam, čeprav je moški glas obdarjen z vsemi pevskimi vrtilinami naštetih že pri tercetu, poleg tega še z močno resonanco maske, zaznavne že pri govorjenju. Glasbeno in kvalitetno je kvartet v raznotežju, toda predstavljajoč mešani zbor, mu manjka tenor, čeprav samo tenorske barve, ker ga intonančno lahko nadomesti nizki glas terceta. Po glasovni razporeditvi imajo na razpolago dva možna načina. Ženski glasovi lahko tvorijo organski trio, moški glas pa dopolnjuje ali podkrepiljuje zgrajeno harmonijo terceta. Prednašanje po tem načinu je močno, prepričevalno, ker ustreza naravnemu razvijanju alikvotov.

Naslednja možnost je izvajanje pesmi v priredbi mešanega zbora. Srednji ženski glas zasede alt, najnižji pa naj nadomesti tenor, ki je po naravi visoki moški glas. Iz čisto fizikalnega stališča je to možno, kajti oba glasova imata približno isto tonsko višino. Izrazita pa je razlika v barvitosti. Pojoč iste tone, ženski glas je nizek, moški pa visok. Povsem enakovredno ženski glas ne more nadomestiti moškega in obratno tudi ne.

V zdomstvu med bivanjem v Rimu so našli dobro polje aktivnosti in priznanja. Po dokončni nastanitvi v Buenos Airesu in ustanovitvi Kulturne akcije, se njihova aktivnost nadaljuje. Upajmo, da nam bo še dolgo vzgled poustvarjanja pevske umetnine.

Jože Omahna

CORREO ARGENTINO SUC. 6	TARIFA REDUCIDA
	CONCESION 6228 R. P. I. 847847